

KÜRESEL VERGİ dengeleri değiştirecek

OECD'nin anlaştığı küresel asgari kurumlar vergisi, çok uluslu şirketler için yeni bir dönemi başlatacak. Şirketlerin faaliyet gösterdikleri ve kâr elde ettikleri ülkelerde vergi ödemeleri ile asgari yüzde 15 vergi oranı kriterleri kabul edildi.

Serif KILIÇLI

Ülkelerin anlaşma ile küresel çapta yıllık ilave 150 milyar dolar vergi geliri elde etmesi planlanıyor. Türkiye'nin de bu süreçten olumlu etkilenip özellikle global dijital hizmet sağlayıcılarından elde ettiği vergi gelirini artırması bekleniyor.

DEVLETLERİN büyük bir bölümü ve çok uluslu şirketler, son yıllarda özellikle vergi politikasında karşı karşıya gelmeye başladı. Mali bir düzenleme olmaksızın küreselleşme döngüsünün sürdürülebilir olmadığını savunan devlet yönetimleri, vergi konusunda uluslararası bir mutabakat arayışına girdi. Bu kapsamda, 2012 yılında, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) içerisinde 'Matrah Aşındırma ve Kâr Kaydırma (MAKA-BEPS Base Erosion and Profit Shifting) Eylem Planı' çalışmaları başlatıldı. MAKA Eylem Planı'nda, oluşturulacak yasal zeminle, çok uluslu şirketlerin kârlarını, 'vergi cennetlerine' kaydırmasının önüne geçilmesinin ve bu şirketlerin adil olarak vergi yükünü paylaşmasının hedeflendiği de belirtildi.

130 ÜLKENİN MUTABAKATI

Süreç içerisinde çalışmalar yavaş ilerlese de 2021 yılı tam bir atılım yılı oldu. ABD'de Biden yönetiminin Trump yönetiminin aksine küresel asgari kurumlar vergisi çalışmalarına tekrar sahip çıkması, Avrupa

Birliği'nin (AB) de aynı dönemde girişimlerini artırması mutabakatı hızlandırdı. OECD, 1 Temmuz'da aralarında ABD, Çin, Almanya, Fransa, İngiltere, Japonya ve Türkiye'nin de yer aldığı küresel Gayrisafi Yurtiçi Hasıla'nın (GSYH) yüzde 90'ını temsil eden 130 ülkenin uluslararası vergi reformu konusunda anlaşmaya vardığını açıkladı. Anlaşmaya göre, çok uluslu şirketlerin faaliyet gösterdikleri ve kâr elde ettikleri yerlerde vergi ödemeleri sağlanacak, faaliyette buldukları her ülkede en az yüzde 15 oranında kurumlar vergisine tabi tutulacaklar. Bu sayede devletlerin küresel çapta yıllık ilave 150 milyar dolar vergi geliri elde etmesi planlanıyor.

ANLAŞMAYI GÜÇLENDİREN UNŞURLAR

OECD'deki anlaşma öncesinde yine bu konuda G7'den de uzlaşma açıklaması geldi. Haziran ayının başında Londra'da toplanan G7 ülkelerinin maliye bakanları, çok uluslu şirketlerin faaliyette buldukları her ülkede küresel çapta en az yüzde 15 vergiye tabi tutulması

TÜRKİYE'YE İKİ ETKİSİ

Küresel asgari kurumlar vergisi anlaşmasının Türkiye'ye etkisi konusunda Türk-Alman Üniversitesi İktisat Bölümü Başkanı Prof. Dr. Elif Nuroğlu, şu değerlendirmelerde bulundu: "Türkiye'deki kurumlar vergisi, yüzde 15'ten yüksek olduğu için Türkiye anlaşmanın ikinci ayağından olumsuz etkilenmeyecek. Türkiye'ye yatırım için gelen şirketler kurumlar vergisi düşük olduğu için değil, ortamı uygun bulduğu için geliyor. Anlaşmanın birinci ayağı dediğimiz 'şirketlerin ürün ve hizmetlerini sattıkları ülke hazinesine vergi ödemesi' konusunda ise Türkiye bu sayede vergi gelirini artırmış olacak. Mesela, İrlanda yüzde 12.5 vergi oranı ile çok uluslu şirketlere ev sahipliği yapan ve bu durumdan hem vergi geliri hem de istihdam olarak kazanç sağlayan bir ülke. Asgari oran bir ülkenin mevcut kurumlar vergisinden yüksek ise o ülke, bu anlaşmadan kaybeden taraf olabilir. Diğer yandan uzun vadede bazı ülkelerin vergi oranını düşük tutarak edindiği avantaj ortadan kalkınca Türkiye gibi ülkeler için yeni avantajlar ortaya çıkabilir."

Vergi cennetlerinin cazibesi kalmayabilir

Anlaşmanın 'vergi cennetleri' olgusunu nasıl etkileyeceği konusunda ise Prof. Dr. Elif Nuroğlu, şu değerlendirmeyi yaptı: "Bu anlaşmanın sonucunda kurumlar vergisini düşürerek oyunun kurallarını bozan ve haksız bir rekabet ortamı oluşturan vergi cenneti ülkelerin eskisi kadar cazibesi kalmayabilir. Düşünün ki, çok uluslu bir şirket herhangi bir ülkeyi sadece vergi oranı düşük olduğu için seçiyordu. Artık vergi oranı pek çok ülkede bu orana yakın veya eşit ise o zaman iş yapma kolaylığı, lokasyon, iş gücünün kalitesi ve diğer değişkenler de yerleşme kararını etkilemeye başlar. Küreselleşme döngüsü zaten Covid-19 sürecinde sektöre uğramıştı. Bu anlaşma da şirketlerin dünyaya dağılımını etkileyecek bir anlaşma olur. Vergi avantajının ortadan kalkması da bir şirketin kendi ülkesinde kalma kararını etkiler. Ancak küresel kodlarla yazılmış bir iş yapma tarzına alışmış bir dünyada küreselleşme döngüsü ivme kaybetse de hiçbir zaman sona ermez."

ABD ve AB'nin kazan-kazan platformu

ABD ve AB'nin bu konudaki tutumlarını da analiz eden Prof. Dr. Elif Nuroğlu, şöyle konuştu: "Bence ABD ve AB arasındaki görüş ayrılıklar kalkmadı. Sadece Biden yönetimi, anlaşmanın kazan-kazan platformuna gelmesi için Trump'ın yaptığı gibi teknoloji şirketlerini -en azından görüntüde- korumaktan vazgeçti. Her iki tarafın kırmızı çizgileri var ve onlarda ısrar ediyorlar. ABD Başkanı Biden ve Hazine Bakanı Yellen, vergi cenneti ülkelerin düşük vergiyi avantaj haline getirerek diğer ülkelerin vergi gelirinden çaldığını düşünüyor. Ayrıca son yıllarda dünyada pek çok şey değişti. Son 18 aydır tüm dünyadaki ekonomiler, düşen vergi gelirlerine rağmen şirket ve hane halklarını desteklemek zorunda kaldı. Yani hükümetlerin bir şekilde gelir yaratması gerekiyor, en uygun yol da büyük şirketlerin daha fazla vergi ödemesi. Vergide adaletin sağlanması söylemi de bu nedenle ABD kanadında çokça dillendiriliyor. Bir ülkenin vergi gelirini artırmasının ve istikrarlı bir sisteme sahip olmasının önemi geçtiğimiz 1.5 yıllık süreçte çok iyi anlaşıldı."

GAFA'nın vergi vermesi AB'nin kırmızı çizgisi

OECD tarafından yürütülen süreçteki iki aşamayı da açıklayan Prof. Dr. Elif Nuroğlu, şu bilgileri verdi: "Pillar 1' olarak ifade edilen ilk ayak, GAFA

şirketleri adı verilen Google, Amazon, Facebook ve Apple gibi teknoloji devlerinin de aralarında olduğu büyük şirketlerin 'ürün ve hizmetlerini sattıkları ülkelerin hazinesine vergi ödemelerini' öngören kısım. Bu ayak, AB'nin kırmızı çizgisi. ABD asgari bir küresel kurumlar vergisi belirlemeye çalışırken, AB her zaman teknoloji devlerinin satış yaptıkları ülkelere vergi ödemesi konusunda ısrar etti. 'Pillar 2' olarak adlandırılan ve ikinci ayak olarak bilinen 'asgari kurumlar vergisi'nin belirlenmesi ise ABD'nin önceliği olan kısım. Eğer küresel asgari kurumlar vergisi uygulamasına gidilirse büyük küresel şirketlerin ödeyeceği toplam vergi miktarı artacak. Hükümetlerin bu anlaşma sonucunda vergi geliri iki sebepten artacak. Birinci sebep, şirketler vergi cenneti diye tabir edilen ülkelere kaçamayacak ve vergi geliri daha adil bir düzleme taşınmış olacak. İkinci sebep, şirketler herhangi bir ülkede yerleşik olmasa da orada yaptığı satışlar üzerinden o ülke hazinesine vergi ödeyecek."

Tarihi anlaşma Türkiye için fırsata dönüşebilir

Vergi anlaşmasının teknik detaylarının ekim ayına kadar tamamlanmasının ve planın 2023 yılında uygulanmasının öngörüldüğünü belirten İstanbul Ticaret Üniversitesi Uluslararası Ticaret Bölümü Başkanı Prof. Dr. Figen Yıldırım, şöyle konuştu: "Anlaşmaya sıcak bakmayan ülkeler arasında AB üyesi İrlanda ve Macaristan da var. Türkiye, bu ülkelerin niçin bu anlaşmanın dışında kalmaya çalıştıklarını iyi irdelemeli. Anlaşmanın, özellikle dijital platformların ve büyük firmaların çeşitli uygulamalarla vergi ödemekten kaçınmalarını engellemesi bekleniyor. Teknoloji devleri Amazon ve Facebook, en çok etkilenmesi muhtemel markalar arasında. Uluslararası politikada yaşanan tüm bu değişiklikler, küreselleşmenin her geçen gün holistik bir yaklaşımın dışında kaldığı bir hayal olarak tahtını başka yaklaşımlara bırakacağına sinyallerini veriyor. Türkiye, bu değişimde vereceği karar ile ekonomi başta olmak üzere makro düzeyde önemli değişkenlere yön verebilme gücüne sahip çıkabilir. Önümüzdeki fırsatı doğru analiz edip ticari rekabette farklılaşmanın anahtarları olan ülke marka konumlandırılmamızı yeniden tanımlamamız gerekiyor. Tarihi anlaşma Türkiye için fırsata dönüşebilir."